

Asia: VN/19788/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi paikallisen sopimisen edistämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Yleiset huomiot

Yleiset huomionne esityksestä

Esitys on laadittu vastaamaan nykypäivän työmarkkinoiden muuttuviin tarpeisiin, pyrkien lisäämään joustavuutta ja parantamaan yritysten kilpailukykyä. Paikallisen sopimisen laajentaminen sekä järjestäytyneissä että järjestäytymättömissä yrityksissä tukee työmarkkinoiden monimuotoisuutta ja tarjoaa mahdollisuuksia työehtojen mukauttamiseen yrityskohtaisesti.

Esitysluonnoksessa paikallisen sopimisen mahdollisuuksia lisätään mahdollistamalla työlainsäädännön joustojen hyödyntäminen yrityskohtaisilla työehtosopimuksilla yhtä laajasti kuin valtakunnallisilla työehtosopimuksilla. Uudistuksilla yrityskohtaiset työehtosopimukset tuodaan tasavertaiseen asemaan valtakunnallisten työehtosopimusten kanssa ja järjestäytymättömät yritykset tasavertaiseen asemaan samaa työehtosopimusta noudattavien järjestäytyneiden yritysten kanssa. Uudistuksessa on tältä osin kyse myös oikeudenmukaisuudesta.

Esitysluonnoksessa työlainsäädännöstä poistetaan järjestäytymättömiä, yleissitovaa työehtosopimusta noudattavia yrityksiä koskevat paikallisen sopimisen kiellot. Tämäkin lisää yhdenvertaisuutta, tukee järjestäytymisvapautta ja poistaa nykytilaan sisältyvän kilpailurajoituksen. Lisäksi paikalliseen sopimiseen väistämättä kuuluva vuoropuhelu kannustaa osapuolia yhteistoiminnan kehittämisen laajemminkin ja saattaa lisätä myös osapuolten tarvetta järjestäytyä.

Paikallisen sopimisen menettelytapojen täsmentäminen niissä tilanteissa, joissa työehtosopimuksessa sopijapuoleksi edellytettyä työntekijöiden edustajaa ei ole, on tervetullut esitys. Työehtosopimusten mukaisessa paikallisessa sopimisessa on olennaista, että sopijapuolilla on selkeä valtuutus sopimuksen tekemiselle. Esitysluonnos täsmentää työntekijöiden edustajan kelpoisuutta niissä tilanteissa, joissa työehtosopimus ei ole ottanut kantaa tähän asiaan.

Näiden uudistusten myötä tavoitellaan paitsi työmarkkinoiden joustavuuden lisäämistä, myös työsuhteiden laadun parantamista ja työntekijöiden aseman vahvistamista. Tämä tasapainottaa työmarkkinoiden toimintaa, edistää työrauhaa ja tukee taloudellista kehitystä.

Nykytila ja sen arviointi

1 luku - Asian tausta ja valmistelu

2 luku - Nykytila ja sen arviointi

Nykytilan analyysi osoittaa, että paikallisen sopimisen käytännöt ovat olleet rajoitettuja, ja esityksen tavoitteena on selkeyttää ja laajentaa näitä mahdollisuuksia. Tämän katsotaan edistävän työelämän laatua ja joustavuutta, mahdollistaen yrityskohtaiset ratkaisut, jotka huomioivat paremmin yksittäisten työpaikkojen ja työntekijöiden tarpeet.

Tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3 luku - Tavoitteet

4 luku - Keskeiset ehdotukset

Esityksen keskeisenä tavoitteena on lisätä paikallisen sopimisen mahdollisuuksia yrityksissä, niiden järjestäytymisestä ja työntekijöiden edustusjärjestelmästä riippumatta. Paikallisen sopimisen avulla pyritään tukemaan yritysten kykyä mukautua markkinoiden ja tuotannon vaatimuksiin sekä parantamaan työntekijöiden mahdollisuuksia vaikuttaa omiin työehtoihinsa.

Tavoitteet sopimismahdollisuuksien sisällöllisen laajuuden lisäämiseksi on tarkoitus toteuttaa mahdollistamalla lain säännöksistä toisin sopiminen yrityskohtaisella työehtosopimuksella yhtä laajasti kuin valtakunnallisella työehtosopimuksella sekä poistamalla yleissitovaa työehtosopimusta noudattavien yritysten paikallisen sopimisen kiellot. Tavoitteet ja keinot sisällöllisten sopimismahdollisuuksien lisäämiseksi ovat tältä osin sellaisenaan kannatettavat.

Yrityskohtaisen työehtosopimuksen solmimisessa esitetty malli, jossa työnantajan kanssa sopijapuoleksi edellytetään käytännössä valtakunnallista työntekijöiden yhdistystä, vie sopimisprosessin liian kauas paikalliselta tasolta. Yrityskohtaisen työehtosopimuksen solmiminen tulisi mahdollistaa suoraan työnantajan ja työpaikan henkilöstön välillä. Silloin yrityksen henkilöstöllä olisi suora mahdollisuus vaikuttaa omiin työehtoihinsa.

Työehtosopimukseen perustuvassa paikallisessa sopimisessa sopijapuolisääntelyä tulisi muuttaa siten, että työntekijädemokratia toteutuisi paremmin ja henkilöstön edustajan edustus oikeus olisi selvempi sekä normaalisitovassa mutta erityisesti yleissitovassa kentässä. Tämän voisi toteuttaa siten, että edustajan vaalissa äänioikeus olisi kaikilla henkilöstöryhmän työntekijöillä näiden järjestäytymisestä riippumatta. Silloin henkilöstön edustajan mandaatti olisi selkeä kaikissa tilanteissa.

Uudistus tukee erityisesti pienempien yritysten kykyä neuvotella ja solmia sopimuksia henkilöstönsä kanssa. Sopimisen mahdollisuuksien laajeneminen ja näiden mahdollisuuksien hyödyntäminen lisää vuoropuhelua pienemmissä järjestäytymättömissä pienemmissä yrityksissä. Vuoropuhelun ja yhteistoiminnan lisääntyminen yritystasolla parantaa työhyvinvointia ja tuottavuutta.

Ehdotus sisältää mekanismeja, jotka mahdollistavat järjestäytymättömien työpaikkojen osallistumisen yleissitovan työehtosopimuksen mukaiseen paikalliseen sopimiseen. Tämä lisää joustavuutta ja vuoropuhelua myös niissä työpaikoissa, jotka eivät perinteisesti ole olleet osa järjestäytyneitä työmarkkinoita. Lisääntyvä vuoropuhelu toimii kannustimena järjestäytymiselle niin työntekijöiden kuin työnantajienkin puolella.

Vaikutukset ja muut toteuttamisvaihtoehdot

4.2 luku - Vaikutukset

5 luku - Muut toteuttamisvaihtoehdot

Esityksen vaikutusten arvioinnissa korostuu paikallisen sopimisen positiivinen vaikutus työmarkkinoiden joustavuuteen ja työsuhteiden mukautumiseen. Järjestäytyneen työnantajakentän osalta esitys ei tuo muutoksia paikallisen sopimisen toteuttamiseen.

Työsopimuslaki

2 luvun 7a § - Yleissitovaan työehtosopimukseen perustuva paikallinen sopiminen

Säännösehdoituksella säädettäisiin yleissitovaa työehtosopimusta noudattavan työnantajan mahdollisuudesta paikalliseen sopimiseen kaikissa tilanteissa työehtosopimuksen niin kelpuuttaessa. Teknolomiteollisuuden työnantajat ry kannattaa uudistusta, joka tuo saman työehtosopimuksen piirissä olevat yritykset yhtäläisten sopimismahdollisuuksien piiriin näiden järjestäytymisestä riippumatta. Tällä hetkellä yleissitovassa kentässä on lukuisa joukko yrityksiä, joissa tapahtuu paikallista sopimista ja ehdotus selkiyttää näiden työpaikkojen osalta paikallisen sopimisen juridista pohjaa.

Ehdotuksen mukaan paikallinen sopiminen olisi mahdollista työehtosopimuksen sallimissa rajoissa noudattaen työehtosopimuksen osapuolia ja menettelytapoja koskevia määräyksiä. Ensisijainen sopijapuoli olisi työehtosopimuksessa määrätty luottamusmies tai muu työntekijöiden edustaja. Tämän puuttuessa sopiminen olisi mahdollista työehtosopimuksessa määrätyn muun tasapuoliset sopimisedellytykset turvaavan mallin kautta.

Useissa työehtosopimuksissa on sovittu malli niitä tilanteita varten, joissa luottamusmiestä tai luottamushenkilöä ei ole valittu. Luottamusmiehen puuttuessa paikallinen sopiminen olisi näissä

tilanteissa mahdollista tehdä työehtosopimuksen mukaisessa vaihtoehtoisessa menettelyssä. Sääntelyn täsmentäminen tältä osin turvaa tasapuoliset paikallisen sopimisen edellytykset myös yleissitovassa kentässä.

Lopullisessa sääntelyratkaisussa tulee turvata paitsi työntekijädemokratian ja perusoikeuksien toteutuminen, mutta myös riittävän yksiselitteinen malli, jota hyödyntäen paikallinen sopiminen onnistuu kaikenlaisilla työpaikoilla.

13 luvun 3 § - Luottamusvaltuutettu

-

13 luvun 7§ - Poikkeaminen työehtosopimuksella

-

13 luvun 8 § - Yleissitovan työehtosopimuksen laista poikkeavat määräykset

-

Työaikalaki

18 § - Työajan enimmäismäärä

-

34 § - Poikkeaminen työehtosopimuksella

-

35 § - Yleissitovan työehtosopimuksen laista poikkeavat määräykset

-

36 § - Yleissitovaan työehtosopimukseen perustuva paikallinen sopimus

-

Vuosilomalaki

30 § - Poikkeaminen työehtosopimuksella

-

31 §- Yleissitovan työehtosopimuksen laista poikkeavat määräykset

-

Opintovapaalaki

13 a §

-

Yhteistoimintalaki

38 § - Sopimisoikeus

-

Työehtosopimuslaki

1 §

-

5a §

-

Merityösopimuslaki

2 luvun 6a § - Yleissitovaan työehtosopimukseen perustuva paikallinen sopiminen

-

13 luvun 9 § - Poikkeaminen työehtosopimuksella

-

13 luvun 10 § - Yleissitovan työehtosopimuksen laista poikkeavat määräykset

-

Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Huomionne suhdetta perustuslakiin ja säätämisjärjestystä koskevasta osiosta

-

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Huomionne voimaantulo- ja siirtymäsäännöksistä

-

Ruohoniemi Jarkko
Teknologiateollisuuden työnantajat ry